

NOCTUA

SIVE

NOVA EX BIBLIOTHECA VETERINARIA

DETOX

A dioxin-botrány a könyvtár munkás, leltározással „súlyosbított” hétköznapjait is felkavarta, ezért e vegyületcsoportot választottuk bibliográfiánk témájául. Ismertetünk egy dioxin-honlapot, valamint egy veszélyes anyagokkal és egy gyógyszerrel foglalkozó internet forrást.

Örömmel adunk hírt két új jegyzet, és a FoNoVet megjelenéséről.

Beszámolunk a MÁKT gombatoxinokkal foglalkozó tanácskozásáról.

Következő számunkban mind a bibliográfia, mind a toxikológiai témák feldolgozása folytatódik, abban a reményben, hogy ezzel a magunk szerény módján hozzájárulunk agyonszennyezett világunk „detoxikálásához”. (O. É.)

FONoVET ED. III.

Hamarosan minden állatorvos kolléga és gyógyszerész kezébe veheti a még ezévből megjelenő FoNoVet új, harmadik kiadását.

A Szerkesztő Bizottság e könyvvel egy régóta meglévő hiányt kívánt pótolni, hiszen a második kiadás 1973-ban jelent meg, és évek óta nem beszerezhető.

A Szerkesztő Bizottság a FoNoVet III. összeállításakor alapvetően arra törekedett, hogy a FoNoVet előiratok elégsé-

ki a korszerű terápia igényeit, legyenek hézagpótlók és választék bővítők, továbbá feleljenek meg a hatályos rendeleteknek. Így például az élelmiszertermelő állatok részére csak olyan hatóanyagokból álló vényelőiratok kerültek felvételre, melyek használatakor nincs szükség élelmezés-egészségügyi várakozási időre.

A Szerkesztő Bizottság a gyakorló kollegák munkáját és egyben a kiadvány könnyebb használatát kívánta elősegíteni a rendeléstani ismeretek rövid összefoglalásával, az élettan, klinikai és hematológiai alapadatok közreadásával.

A FoNoVet III. a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium hivatalos kiadványa lesz. (Dr. Lehel József)

Internet források

DIOXIN

<<http://www.enviroweb.org/issues/dioxin/index.html>>

A dioxin vegyület-csoportnak több honlapja is van. Ezek közül az EnviroLink Networkét választottunk ki, amely a hulla-

dékégetéssel, a dioxin egészségügyi hatásával és a dioxinnak való kitétel csökkentését szolgáló politikával foglalkozó dokumentumok teljes szövegét tartalmazza. Néhány példa: Az EPA szerint egyetlen veszélyes hulladék-égető sem felel meg az előírásoknak; A dioxin az immunrendszert károsító mérge; Dioxin kampány az USA-ban stb.

A honlapon keresztül csatlakozni lehet a dioxin levelezőcsoporthoz, és linkek vezetnek a többi dioxin forráshoz (Dow Brand Dioxin – Greenpeace Report, CCHW's Dioxin report, COPA/s PCB Information Service, CHEJ's Stop Dioxin Exposure Campaign). (O. É.)

A Központi Könyvtár nyári nyitvatartása:

1999. július
hétfőtől péntekig 8³⁰-13⁰⁰

1999. augusztus 2-től 22-ig
ZÁRVA

1999. augusztus 23-tól 27-ig
8³⁰-16⁰⁰

1999. augusztus 30-tól
hétfőtől szerdáig 8³⁰-18⁰⁰
csütörtökön 8³⁰-20⁰⁰
pénteken 9⁰⁰-17⁰⁰

Halaszthatatlan kéréseket előzetes megbeszélés alapján a zárás ideje alatt is teljesítünk!

Új jegyzetek

MÉRGEZŐ ÁLLATOK, ÁLLATI MÉRGEK

Lehel József: *Mérgező állatok, állati mérgek.* Bp. ÁOTE. 1998. 53 p.

A jegyzet témája időszerű és a magyar nyelvű szakirodalomban hézagpótló. Jóllehet, az alkalmazott zoológus szak hallgatói számára készült, de véleményem szerint állatorvostan hallgatók, gyakorló állatorvosok, illetve más területen dolgozók is hasznosan forgathatják.

A jegyzetet próbáltam úgy összeállítani, hogy az állatvilág relatíve „teljes spalettája” helyet kapjon.

A mérgező állatok, állati mérgek taxonómiai részletezésben kerülnek ismertetésre (szivacsok, csalánozók, puhatestűek, rovarok, pókszabásúak, halak, kételtűek, hüllők, emlősök). Az egyes fejezetekben megtárgyalásra kerül a mérgezésért felelős állat(ok) elterjedési területe, a mérgező anyag összetétele, természete, az általa okozott klinikai tünetek (emberben, és/vagy állatban), illetve röviden a gyógykezelési lehetőségek.

TOXIKOLÓGIA

Laczay Péter: *Toxikológia az alkalmazott zoológus szak hallgatói számára.* Bp. ÁOTE. 1999. 185 p.

Ez a jegyzet is az alkalmazott zoológus szak hallgatói számára készült, de a posztgraduális képzésben is jól használható.

A jegyzet 1. fejezete számos információ mellett a toxikokinetika és a toxikodinámia kérdéskörével is foglalkozik.

A 2. fejezet a toxikus anyagok által kiváltott klinikai tüneteket, elváltozásokat tárgyalja az egyes szervek, illetve szervrendszerek vonatkozásában. Ez a rész jól összefoglalja, hogy például az idegrendszert károsító toxikus anyagok hogyan hat(hat)nak, illetve ennek milyen klinikai megnyilvánulásai lehetnek. Ezt követi a fémek és nemfémes metalloidek, peszticidek, ipari eredetű anyagok, gázok és növények okozta mérgezések ismertetése. (Dr. Lehel József)

Internet források

HazDat Database

<<http://www.atsdr.cdc.gov/hazdat.html>>

Az ATSDR (Agency for Toxic Substances and Disease Registry) adatbázisában több mint száz veszélyes anyag leírása található. Többféle szempont szerint kereshetünk a különböző toxikus anyagokra, s a leírások mellett a molekuláris felépítés GIF formátumban, vagy akár háromdimenziós képeken is megtekinthető.

A *Toxicological Profile Query* felíratra kattintva a toxikus anyagok neve alapján kereshetünk, a rendszer automatikusan csonkolja a beírt kifejezést. Innen a *View ToxFAQ Sheet* kifejezésre klikkelve az adott anyag részletes leírását kapjuk meg. Itt többek között információt szerezhetünk a kérdéses vegyület kémiai képleté-

ről, a veszély forrásairól, annak egészségkárosító hatásairól, s a szermaradványok egészségügyi határértékeiről. Ezek persze az Egyesült Államokban érvényes adatok.

Egy másik keresési lehetőség a *ToxFAQ Sheets Text Search*, melynek segítségével különböző – akár összetett – kifejezések megfogalmazására van mód. A próbakeresés alapján úgy tűnik, a beírt szavak között a „logikai vagy”-kapcsolat áll fenn, minek következtében minden olyan leírást találatnak vesz a rendszer, melyben a szavak bármelyike előfordul. Így esetenként túl sok a találat, de alapvetően jól kezelhető, gyors adatbázist ismerhettem meg. (N. N.)

Gyógyszeripari információs hálózat

<http://pharminfo.com/drugdb/db_mnu.html>

A DrugDB a Pharmaceutical Information Network nevű internetes szolgáltatás része, amely az új vagy újra vizsgálat alá vont gyógyszerekről közöl független információkat. Az egyes szerek generikus és kereskedelmi nevén is böngészhetjük az adatbázist. Nem törekszik teljességre, úgy kerül fel az anyag, ahogy az a szakajtóban megjelenik. Főleg human gyógyászatban alkalmazott szerekről van szó, melyekről teljes szövegű cikkek, esetleg további Internet források találhatóak a rekordhoz fűzve.

A Pharminfo homepage további, gyógyszerekkel összefüggő internetes forrásokat is felsorol. (T. Á.)

DIOXIN I.

Áttekintések, a kimutatás módszerei

BARNABAS, I. J. - DEAN, J. R. - OWEN, S. P.: Supercritical fluid extraction of analytes from environmental samples. A review. = *Analyst*. 1994. 119. 11. 2381-2394.

DUCROT, C. - MEFFRE, C.: Risque sanitaire toxicologique lie a l'epandage agricole des boues de station d'epuration. Synthese bibliographique. = *Revue de Medecine Veterinaire*. 1996. 147. 6. 439-444.

FRIES, G. F.: A review of the significance of animal food products as potential pathways of human exposures to dioxins. = *Journal of Animal Science*. 1995. 73. 6. 1639-1650.

GEYER, H. J. et al.: The relevance of fat content in toxicity of lipophilic chemicals to terrestrial animals with special reference to dieldrin and 2,3,7,8-tetrachlorodibenzo-p-dioxin (TCDD). = *Ecotoxicology and Environmental Safety*. 1993. 26. 1. 45-60.

HENSHEL, D. S.: Developmental neurotoxic effects of dioxin and dioxin-like compounds on domestic and wild avian species. = *Environmental Toxicology and Chemistry*. 1998. 17. 1. 88-98.

LOHMANN, R. - JONES, K. C.: Dioxins and furans in air and deposition: a review of levels, behaviour and processes. = *Science of the Total Environment*. 1998. 219. 1. 53-81.

ROGAN, W. J.: Pollutants in breast milk. = *Archives of Pediatrics and Adolescent Medicine*. 1996. 150. 9. 981-990.

WESP, H. F. - RIPPEN, G.: Aktualisierung von Verzehrdaten und Aufnahme Polychlorierter Dibenzo-p-dioxine und Dibenzofurane durch den Menschen. = *Deutsche Lebensmittel Rundschau*. 1996. 92. 12. 375-381.

WILLIAMS, D. E. et al.: Xenobiotics and xenoestrogens in fish: modulation of cytochrome P450 and carcino-genesis. = *Mutation Research, Fundamental and Molecular Mechanisms of Mutagenesis*. 1998. 399. 2. 179-192.

ZABIK, M. E. - ZABIK, M. J.: Influence of processing on environmental contaminants in foods. = *Food Technology Chicago*. 1996. 50. 5. 225-229.

* * *

BAVEL, B. van et al.: Development of a solid phase carbon trap for simultaneous determination of PCDDs, PCDFs, PCBs, and pesticides in environmental samples using SFE-LC. = *Analytical Chemistry Washington*. 1996. 68. 7. 1279-1283.

BIRNBAUM, L. (ed.) et al.: Chlorinated dioxins, PCB and related compounds. = *Chemosphere*. 1997. 34. 5-7. 732.

CLEMENT, R. E. (ed.) et al.: Chlorinated dioxins and related compounds 1996. = *Chemosphere*. 1998. 37. 9-12. 1627-2561.

FERRARIO, J. et al.: Determination of 2,3,7,8-chlorine-substituted dibenzo-p-dioxins and -furans at the part per trillion level in United States beef fat using high-resolution gas chromatography/high-resolution mass spectrometry. = *Analytical Chemistry Washington*. 1996. 68. 4. 647-652.

FRIES, G. F.: A review of the significance of animal food products as potential pathways of human exposures to dioxins. = *Journal of Animal Science*. 1995. 73. 6. 1639-1650.

HAYWARD, D. G. et al.: Determination of polychlorinated dibenzo-p-dioxin and dibenzofuran background in milk and cheese by quadrupole storage collision induced dissociated MS/MS. = *Chemosphere*. 1997. 34. 5-7. 929-939.

HIPPELEIN, M. et al.: Baseline contamination assessment for a new resource recovery facility in Germany. Part III: PCDD/Fs, HCB, and PCBs in cow's milk. = *Chemosphere*. 1996. 32. 8. 1617-1622.

MAIER, E. A. et al.: BCR (non-certified) reference materials for dioxins and furans in milk powder. = *Fresenius' Journal of Analytical Chemistry*. 1995. 352. 1-2. 179-183.

McLACHLAN, M. S. et al.: A simple model to predict accumulation of PCDD/Fs in an agricultural food chain. = *Chemosphere*. 1997. 34. 5-7. 1263-1276.

NIIMI, A. J.: Evaluation of PCBs and PCDD/Fs retention by aquatic organisms. = *Science of the Total Environment*. 1996. 192. 2. 123-149.

PIEPER, A. et al.: Determination of PCDD/F for hazard assessment in a municipal landfill contaminated with industrial sewage sludge. = *Chemosphere*. 1997. 34. 1. 121-129.

ROEDER, R. A. et al.: Assessment of dioxins in foods from animal origins. = *Journal of Animal Science*. 1998. 76. 1. 142-151.

WINTERS, D. et al.: A statistical survey of dioxin-like compounds in United States beef: a progress report. = *Chemosphere*. 1996. 32. 3. 469-478.

A bibliográfia válogatásában nyújtott szakmai segítségért köszönetet mondunk Dr. Sas Barnabás tanszékvezető egyetemi tanárnak és Dr. Székely Körmöczy Péternek.

A fenti cikkekről másolat könyvtárunktól kérhető. (O. É.)

Tudósítás a MÁKT tanácskozásáról

A Magyar Állathigiéniai és Környezetvédelmi Társaság (MÁKT) megalakulásától kezdve hagyományteremtő szándékkal, a termelőüzemekkel közösen, a gyakorlati élethez szorosan kapcsolódva rendezte meg éves szaküléseit, amelyek egyúttal a Társaság éves közgyűlései is. A Társaság célja, hogy az állattenyésztésben dolgozó szakemberek évről évre találkozzanak és megvitassák a termeléssel összefüggő, aktuális állomány-egészségügyi, állathigiéniai és az állattartás környezetvédelmi kérdéseket.

A rendszeres tanácskozások szoros szakmai kapcsolatot alakítanak ki az állatorvosok, állattenyésztők és az állati-termék előállításban résztvevő más szakemberek között, amely nélkül elképzelhetetlen a termelés eredményeinek és jövedelmezőségének a növelése. A gazdasági haszonállattartásban takarmányozás-tartás-egészségi állapotjövedelem szemléletű termelésirányításra van szükség, amelyhez elengedhetetlen az e szakterületen dolgozó szakemberek együttműködése.

A MÁKT 1998. november 25-én országos szakmai tanácskozást rendezett Gödöllőn „Gombatoxinok hatása a gazdasági haszonállatok egészségére, szaporodására és termelésére”^{*} címmel. A tanácskozás szakmai programját dr. Kovács Ferenc, az MTA rendes tagja, a MÁKT tiszteletbeli elnöke nyitotta meg. Előadásában a mikotoxinoknak az élelmiszerminőségre és népegészségügyre gyakorolt hatását hangsúlyozta. Felhívta a figyelmet a megelőzést szolgáló szakhatósági, jogalkotási teendőkre, valamint egy, a mikotoxin-kérdést nemzeti feladatként kezelő és finanszírozó kutatási program kidolgozását javasolta.

Dr. Sályi Gábor a baromfi gyakorlati szempontból jelentősebb mikotoxikózisainak okairól, kórfejlődéséről, klinikai tüneteiről, szervi elváltozásairól adott áttekintő képet. Kifejtette, hogy a szubklinikai anyagforgalmi zavarok növelhetik az állatok mikotoxinokkal szembeni érzékenységét, így a kártételt is. Dr. Szenci Ottó a fusarium-toxinok kérődzők szaporodásbiológiai folyamataira kifejtett hatásáról tartott szemléletes előadást. Dr. Rafai Pál előadásában összefoglalta a fusarium-toxinok sertések egészségére, szaporodására és termelésére kifejtett káros hatásait, valamint szólt azokról a lehetőségekről, amelyek alkalmazásával a fontosabb fusarium-toxikózisok megelőzhetők, illetve az általuk okozott károk mérsékelhetők.

A szakmai előadások után dr. Rafai Pál megtartotta elnöki beszámolóját a MÁKT 1991-1997 közötti tevékenységéről.

Tekintettel arra, hogy a vezetőség mandátuma lejárt, a közgyűlés egy új szemléletet tükröző strukturának megfelelő új elnökséget választott. A következő személyek lettek a MÁKT tisztségviselői: elnök – dr. Brydl Endre, titkár – dr. Könyves László, alelnökök – dr. Rafai Pál, dr. Jakab László, dr. Bartyik János, dr. Sályi Gábor. Termelési higiénia és környezetvédelem – Dr. Bárdos László, Dr. Molnár Rezső, Szarvasmarha és egyéb kérődző állatok állomány egészségügye – Dr. Mucsi Imre, Dr. Szenci Ottó, Vajas József, Baromfi állomány-egészségügy – Dr. Bangó László, Dr. Lantos Csaba, Sertés állomány egészségügy – Dr. Nedeczky Árpád, Dr. Wittmann Mihály. A számvizsgáló bizottság elnöke dr. Etter László lett. (dr. Jurkovich Viktor)

* Gödöllő: MÁKT, 1998. 50 p.

A Noctua terjesztéséért, és ezen keresztül könyvtári szolgáltatásaink népszerűsítéséért köszönetet mondunk a Magyar Állatorvosi Kamarának.

NOCTUA SIVE NOVA EX BIBLIOTHECA VETERINARIA

Kiadja: Állatorvostudományi Egyetem Központi Könyvtára

Felelős kiadó: Cserey Lászlóné dr.

Felelős szerkesztő: Orbán Éva

Szerkesztő: Varga Zsolt

Cím: 1078 Budapest, István u. 2.

Tel.: (06-1) 322-2660

Fax: (06-1) 322-0849

Honlap: <<http://aromo.aszi.sztaki.hu/univet/>>

e-mail: mcserey@ns.univet.hu